

เพลงจีนกว้างตั้งกับสำนึกความเป็นจีนของสตรี ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในชุมชนเจอะเลิ่น นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม¹ Cantonese Songs and Chinese Vietnamese Women's Consciousness of Being Chinese in Cho Lon Community of Ho Chi Minh City, Socialist Republic of Vietnam

โต้น เวิน จาง / มณีมาย ทองอยู่ / ธนันท์ บุณวรรณ
Ton Van Trang / Maniemai Thongyou / Thananan Boonwanna

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการสร้างสำนึกความเป็นจีนผ่านการฟังเพลงจีนกว้างตั้งและการชมการแสดงร้องเพลงจีนกว้างตั้งของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในชุมชนเจอะเลิ่น (Chợ Lớn) นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งเป็นชุมชนชาวจีนหรือไชน่าทาวน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศเวียดนาม นโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนของรัฐบาลเวียดนามหลังจากที่ประเทศเวียดนามเข้าไปสู่ยุคปฏิรูปเศรษฐกิจ หรือยุคโด่ยเหม้ย ให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นจีนและการเข้ากับสังคมเวียดนามอย่างกลมกลืนของชาวเวียดนามเชื้อสายจีน โดยรัฐได้ใช้กิจกรรมการแสดงร้องเพลงจีนกว้างตั้งที่ถูกจัดขึ้นในเจอะเลิ่นเป็นหนึ่งในช่องทางดำเนินนโยบายดังกล่าว บทความนี้เสนอว่า การฟังเพลงจีนกว้างตั้งและการชมการแสดงร้องเพลงจีนกว้างตั้งมิได้มีความหมายเพียงแต่ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นช่องทางในการสร้างสำนึกความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ซึ่งมีอำนาจและบทบาทน้อยกว่าชายในมิติการสร้างตัวตนผ่านกิจกรรมทางศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนเจอะเลิ่น

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ความเป็นจีน สตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน เจอะเลิ่น เพลงจีนกว้างตั้ง
จิว้วกว้างตั้ง

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "อัตลักษณ์ความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่น ของนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาลุ่มน้ำโขงศึกษา และได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This article is based on research aiming at examining Chinese Vietnamese women's creation of consciousness of being Chinese through performances of Cantonese songs in Cho Lon community of Ho Chi Minh City, Socialist Republic of Vietnam, which is widely known as the biggest China Town in Vietnam. The study found that the Vietnamese government's policies towards the Chinese Vietnamese group after the Doi Moi or renovation period were aimed at strengthening their Chinese identity and harmonious integration into Vietnamese society. Holding performances of Cantonese songs in Cho Lon were considered to be one of the ways of implementing the policies. The study also indicated that listening to Cantonese songs and watching the performances of Cantonese songs were not only recreational activities but also ways of creating consciousness of being Chinese for the Chinese Vietnamese women who were overshadowed by the Chinese Vietnamese men in the area of identity building in their own important cultural and religious activities in Cho Lon community.

Keywords: Chinese identity, Chinese Vietnamese women, Cho Lon, Cantonese songs, Cantonese operas

บทนำ

ถ้าหากกล่าวถึงชุมชนชาวจีนหรือไชน่าทาวน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศเวียดนาม หลายคนจะต้องนึกถึงเขต เจอะเลิ่น (Chợ Lớn) ของนครโฮจิมินห์ (ไซ่ง่อนในอดีต) เนื่องจากพบว่า จำนวนประชากรชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ได้กระจุกตัวและอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่นส่วนใหญ่มีภูมิลำเนามาจากภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ของจีน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มตามสำเนียงภาษาพูด ได้แก่ ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนฮกเกี้ยน ชาวจีนไหหลำ และชาวจีนแคะ ทั้งนี้ชาวจีนกวางตุ้งนับว่ามีมากที่สุดของนครโฮจิมินห์ โดยเฉพาะในเขต 5 ที่เป็นศูนย์กลางของเจอะเลิ่น

ในปลายทศวรรษ 1970 สถานการณ์ที่เศรษฐกิจประเทศยังกำลังยากจนหลังสงคราม อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเห็นว่าจำเป็นต้องสร้างเวทีร้องเพลงแสดง

วัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่มให้ได้บรรยากาศสนุกสนาน สร้างความบันเทิงและเปิดโอกาสให้กลุ่มคนต่าง ๆ ได้แนะนำวัฒนธรรมของตนให้คนกลุ่มอื่นๆ ได้รู้จักกันในยุคปฏิรูปเศรษฐกิจ หรือยุค โด่ยเม้ย (Đổi Mới) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา ในชุมชนเจาะเลน ซึ่งถือว่าเป็นสังคมจีนในประเทศเวียดนาม เวทีร้องเพลงจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงจีนกว้างต้ง ถูกจัดตั้งเพื่อส่งเสริมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมแบบจีนของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนและกระตุ้นให้ประชาชนเหล่านี้นำเสนออัตลักษณ์ความเป็นจีนของตนอย่างมากยิ่งขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า จีวกว้างต้งและเพลงจีนกว้างต้ง เป็นศิลปะที่โดดเด่นของจีน ซึ่งอยู่ในความทรงจำที่สามารถสัมผัสมาตั้งแต่เด็กของชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งในชุมชนเจาะเลน หลังจากการปลดปล่อยประเทศเวียดนาม ในปี ค.ศ. 1975 ศิลปะการแสดงจีวกว้างต้งและเพลงจีนกว้างต้งในสังคมจีนนี้ต้องประสบกับภาวะเสื่อมถอยอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในยุคโด่ยเม้ย โดยเฉพาะหลังจากปี ค.ศ. 1991 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม-จีนที่ดียิ่งขึ้น รัฐบาลเวียดนามได้ออกนโยบายที่เอื้อต่อการส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมแบบจีน เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตทางศิลปวัฒนธรรมแก่ชาวเวียดนามเชื้อสายจีน นำไปสู่การรื้อฟื้นการแสดงเพลงจีนกว้างต้งในชุมชนเจาะเลน ทำให้การฟังเพลงจีนกว้างต้งกลายมาเป็นอาหารสำหรับจิตใจของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน เนื่องจากการฟังเพลงจีนกว้างต้งมิได้เป็นแค่เป็นการเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ยังเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นจีนและการสร้างจิตสำนึกความเป็นจีนของกลุ่มสตรี ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งตลอดจนความพยายามที่จะย้อนกลับไปค้นหารากเหง้าความเป็นจีนของสตรีเหล่านี้ผ่านเสียงดนตรีและเนื้อเพลงของเพลงจีนกว้างต้ง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งในแขวงที่ 7 เขต 5 นครโฮจิมินห์ เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับกลุ่มสตรีดังกล่าว รวมไปถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพลงจีนกว้างต้งกับสำนึกความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในชุมชนเจาะเลน นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ภูมิหลังของชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในเจอะเลิ่น นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม

ชาวจีนได้อพยพเข้ามายังเวียดนามถึง 7 ระลอกด้วยกัน ตั้งแต่ราว 111 ปีก่อนคริสตศักราช จนถึงราวคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการส่งกองทหารเข้ามาโจมตีอาณาจักรนามเวียด (เวียดนามในปัจจุบัน) ของราชวงศ์ฮั่น เมื่อราว 111 ปีก่อนคริสตศักราช การหลบหนีภัยจากการรุกรานประเทศจีนของพวกมองโกลราวปี ค.ศ. 1273 การสำรวจและขยายเส้นทางคมนาคมทางทะเลในประเทศเวียดนามของราชวงศ์หมิงราวปี ค.ศ. 1368 การหนีภัยจากการกีดกันการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ของรัฐบาลจีนราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 รวมไปถึงผลจากสงครามกลางเมืองระหว่างราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงราวปี ค.ศ. 1679 ทำให้ 2 ชุมศึกแห่งราชวงศ์หมิง ซึ่งพ่ายแพ้เสียที่ให้แก่อีกฝ่าย ต้องตัดสินใจนำกองทหารและครอบครัวล่องเรือไปขอลี้ภัยทางการเมืองในเขตภาคใต้ของประเทศเวียดนาม จากนั้นได้ก่อตั้งหมู่บ้านมินห์เฮือง² ขึ้นหลายแห่งในภาคใต้ของประเทศเวียดนาม ตลอดจนเป็นผลจากปัญหาความอดยากในปี ค.ศ. 1778 และจากการแพ้ชนะของพรรคการเมืองเจียง ไค เซก ในประเทศจีนในปี ค.ศ. 1949

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การอพยพที่เกิดขึ้นในหลายระลอกส่งผลให้ชาวจีนกระจายตัวอยู่ในทั่วทุกภูมิภาคของเวียดนามในระยะแรก และจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่สุด อาจกล่าวได้ว่ามาจากสงครามกลางเมืองภายในเวียดนามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 และช่วงต้นของราชวงศ์เหิงยานราวปี ค.ศ. 1802 เนื่องจากชาวจีนในภาคใต้ของประเทศเวียดนาม โดยเฉพาะกลุ่มชาวมินห์เฮืองได้สร้างคุณูปการอย่างมากให้กับราชวงศ์เหิงยานในสงครามกลางเมืองระหว่างราชวงศ์เหิงยานและพวกเตยเซิน จึงทำให้กษัตริย์ยาลองพระราชทานพระบรมราโชบายเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาการค้าขายของกลุ่มชาวจีนเหล่านี้ ทำให้ชาวจีนอพยพลงมาอยู่ในเขตภาคใต้ของเวียดนามเป็นจำนวนมากและกระจุกตัวอยู่หนาแน่นมากที่สุดที่เจอะเลิ่น (Chợ Lớn) ของนครโฮจิมินห์ (ไซ่ง่อนในอดีต)

² มินห์เฮือง (Minh Huong) เป็นตัวอักษรจีนโบราณ (ภาษาฮั่น) หมายถึง ราษฎรของราชวงศ์หมิง

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ พบว่า ประเด็นเกี่ยวกับการจำแนกชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่นยังเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมาก ในสองประการ *ประการที่หนึ่ง* คือ การจำแนกตามสัญชาติ หากย้อนกลับไปจนถึงช่วงแรกๆ ของการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาวจีนในเจอะเลิ่น จะพบว่า ในปี ค.ศ. 1834 กษัตริย์มีงห์หม่าง (Minh Mang) ได้แบ่งชาวจีนในประเทศเวียดนามออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวมินห์เฮื่อง (Minh Hurong) รับรู้โดยทั่วไปว่าเป็นชาวจีนที่เป็นราษฎรของราชวงศ์หมิง หลบหนีภัยจากสงครามกลางเมืองระหว่างราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง ในประเทศจีนราวปี ค.ศ. 1679 เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศเวียดนามมานานได้แต่งงานกับสตรีชาวเวียดนาม และมีสัญชาติเวียดนาม และกลุ่มชาวเดื่อง (Đuròng) ซึ่งเป็นชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ที่ประเทศเวียดนามแต่ยังคงใช้สัญชาติจีน (Nguyen Cam Thuy, 2000: 17) *ประการที่สอง* คือ การจำแนกตามภาษาพูด ในยุคการปกครองของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ชาวจีนถูกจำแนกออกเป็นกลุ่มตามสำเนียงภาษาพูด ได้แก่ ชาวจีนกวางต้ง ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนฮกเกี้ยน ชาวจีนไหหลำ และชาวจีนแคะ เป็นต้น ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการจำแนกแยกแยะชาวจีนในประเทศเวียดนามในสองประการที่กล่าวมาข้างต้น นำไปสู่การโต้แย้งกันของนักวิชาการ ซึ่งศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเวียดนามเชื้อสายจีนที่เจอะเลิ่นในปัจจุบัน ดังปรากฏให้เห็นในผลงานวิชาการทั้งหลาย โดยกล่าวถึงกลุ่มชาวมินห์เฮื่องในเจอะเลิ่นควบคู่ไปด้วยกับกลุ่มชาวจีนต่างๆ ตามสำเนียงภาษาพูด อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนพบว่า ชาวจีนเหล่านี้มักนิยามตัวเองตามกลุ่มสำเนียงภาษาพูดของตน โดยนิยามตัวเองเป็นชาวจีนกวางต้งแต่ไม่นิยมที่จะเรียกกันหรือถูกเรียกว่าเป็นชาวมินห์เฮื่อง

สำหรับความเป็นมาของชุมชนเจอะเลิ่น³ หากพิจารณาหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพื้นที่ทางกายภาพการตั้งชุมชนเจอะเลิ่น จะเห็นว่าประวัติศาสตร์ของชุมชนเจอะเลิ่นนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนามโดยตรง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการปกครองในภาคใต้ของประเทศ นโยบายของรัฐบาลเวียดนามในการควบคุมชาวจีน การรักษาและ

³ เจอะเลิ่น มีความหมายในภาษาไทยว่า “ตลาดใหญ่”

ปรับตัววัฒนธรรมของชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ตลอดทั้งความสัมพันธ์กับกลุ่มคนภายนอก ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ส่งผลให้ชุมชนเจอะเลิ่นแตกต่างไปจากชุมชนอื่นๆ ในนครโฮจิมินห์

จากการศึกษาความเป็นมาของชุมชนเจอะเลิ่นจากผลงานวิชาการจำนวนมาก ที่ถูกเขียนขึ้นโดยชาวเวียดนามและชาวตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวฝรั่งเศส นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า ในราชวงศ์เหงียน ชุมชนเจอะเลิ่นได้รับรู้กันดีในหมู่ชาวจีนว่า “ต้ายง่อน” (Tai Ngon) หรือ “ตินกาน” (Tin Gan) ขณะที่ชาวเวียดนามอ่านออกเสียง คำว่า “ต้ายง่อน” นี้ แต่ว่า ไช่ง่อน (Sài Gòn) ต่อมาเมื่อชาวฝรั่งเศสเข้ามาปกครองประเทศเวียดนาม ผู้ปกครองฝรั่งเศสได้เปลี่ยนชื่อดินแดนไช่ง่อนมาเป็นนครเจอะเลิ่น (Chợ Lớn) (Vuong Hong Sen, 1991: 54) เมื่อประเทศเวียดนามประสบกับความแตกแยกในปี ค.ศ. 1954 และถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ เวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ โดยมีสองระบบการปกครองที่แตกต่างและขัดแย้งกัน เขตเจอะเลิ่นตกอยู่ในการปกครองของสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ และเป็นส่วนหนึ่งของเมืองไช่ง่อนในฐานะเป็นเมืองหลวงของรัฐบาลเวียดนามใต้ (VTV9, Dai Truyen hinh Viet Nam, 2012) ต่อมาใน ค.ศ. 1975 เวียดนามสามารถรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และกลายเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1976 รัฐบาลเวียดนามออกมติเปลี่ยนชื่อเมืองไช่ง่อนเป็นนครโฮจิมินห์ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 นครสังกัดรัฐบาลส่วนกลาง โดยแบ่งนครโฮจิมินห์ ออกเป็น ก่วน (Quận) หรือเขต เหวียน (Huyện) หรืออำเภอ เฟื่อง (Phuòng) หรือ แขวง และสา (Xã) หรือ ตำบล ณ ปัจจุบันนครโฮจิมินห์มีทั้งหมด 19 เขต 5 อำเภอ 322 แขวง (VTV9, Dai Truyen hinh Viet Nam, 2012) เป็นที่น่าสนใจว่า แม้ว่าเขตเจอะเลิ่นมิได้ปรากฏให้เห็นในเอกสารทางการของทางรัฐบาลเวียดนามในฐานะเป็นเขตการปกครองของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอีกต่อไป แต่คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า คำว่า “เจอะเลิ่น” ยังคงเป็นที่นิยมของคนในสังคมนิยมเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครโฮจิมินห์ ในการนำไปใช้เรียกชื่อพื้นที่เฉพาะของนครโฮจิมินห์ โดยคำว่า “เจอะเลิ่น” ได้รับรู้กันทั่วไปว่าชุมชนชาวจีนที่ใหญ่ที่สุดในนครโฮจิมินห์ เนื่องจากคำว่า “เจอะเลิ่น”

มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของคนในภาคใต้ของประเทศเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครโฮจิมินห์มายาวนานและกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่เต็มไปด้วยความผันผวนของดินแดนแห่งนี้

สำหรับพื้นที่ชุมชนเจอะเลิ่นในปัจจุบัน หากระบุให้ชัดเจนลงไป อาจกล่าวได้ว่า เจอะเลิ่นมีพื้นที่ทางกายภาพทั้งหมดประมาณ 22.26 ตารางกิโลเมตร โดยครอบคลุมพื้นที่ของเขต 5 (4.27 ตารางกิโลเมตร) เขต 6 (7.14 ตารางกิโลเมตร) เขต 10 (5.71 ตารางกิโลเมตร) และเขต 11 (5.14 ตารางกิโลเมตร) ส่วนศูนย์กลางของชุมชนเจอะเลิ่นซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วกันแล้วว่าจะอยู่ใน เขต 5 และเขต 11 (Bo Thong tin va Truyen thong, 2012) และมีจำนวนประชากรทั้งหมดถึงราวร้อยละ 4.13 ของประชากรทั้งนคร โดยมีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนถึงร้อยละ 55.8 ของจำนวนชาวเวียดนามเชื้อสายจีนทั้งนคร (Bo Thong tin va Truyen thong, 2012) เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่นอาศัยกระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่นมากที่สุด ในเขต 11 และเขต 5 และอาศัยอยู่รวมกันกับกลุ่มชาวเวียดนาม

กลุ่มชาติพันธุ์จีนในเจอะเลิ่นถูกแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มหลักตามสำเนียงภาษาพูด ได้แก่ ชาวเวียดนามเชื้อสายกวางตุ้ง ชาวเวียดนามเชื้อสายแต้จิ๋ว ชาวเวียดนามเชื้อสายฮกเกี้ยน ชาวเวียดนามเชื้อสายไหหลำ และชาวเวียดนามเชื้อสายแคะ โดยกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายกวางตุ้งมีมากที่สุด ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของเขตต่างๆ ในนครโฮจิมินห์ อาทิ เขต 5 เขต 6 เขต 10 และเขต 11 เป็นต้น ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งมีจำนวนทั้งหมดถึงร้อยละ 56.78 ของประชากรชาวจีนในนครโฮจิมินห์ ทั้งนี้แขวง 7 เขต 5 ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาของการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนประชากรชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้ง เป็นอันดับ 3 ของเขต 5 หรือคิดเป็นร้อยละ 53.6 ของประชากรชาวเวียดนามเชื้อสายจีนทั้งเขต 5

ส่วนวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในชุมชนเจอะเลิ่น พบว่า บทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนกวางตุ้งได้แสดงให้เห็นในแทบทุกภาคเศรษฐกิจของเจอะเลิ่น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการค้า การธนาคาร อุตสาหกรรม หัตถกรรม และอาชีพที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษของชาวจีน โดยพื้นฐานอาชีพ

ดั้งเดิมของชาวจีนกวางตุ้งอาศัยการค้าขายและใช้ฝีมือเป็นหลัก กล่าวคือ ชาวจีนกวางตุ้งมีการผูกขาดในการประกอบอาชีพบางประเภท อาทิ ฉาบโป (Chap phò) หรือร้านขายของชำ ร้านอาหาร การทำขนมหลายอย่าง การสร้างเรือ หัตถกรรมเครื่องดินเผา การทำกระดาษไหว้เจ้า รูปหอม เทียน กระดาษรูป โถก๋ายาน ถ้วยน้ำชา ไฉ่โบ๊ เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวเชื้อสายกวางตุ้งในเจอะเลิ่นมีชื่อเสียงในการปรุงอาหาร และเป็นเจ้าของภัตตาคารและร้านอาหารหลายแห่งในเจอะเลิ่น ชาวเชื้อสายกวางตุ้งส่วนมากมีแนวโน้มที่จะทำงานในธุรกิจของครอบครัว มิได้มีความนิยมมากนักในการเข้าไปทำงานในหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หากแบ่งตามบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในการดำเนินธุรกิจครอบครัวของชาวเชื้อสายกวางตุ้ง ผู้หญิงส่วนใหญ่จะอยู่บ้านเฝ้าเรือน ทำงานบ้าน และทำการค้าขายภายในร้านของครอบครัว หรืออาจจะทำงานที่จำเป็นต้องใช้ฝีมือ มีความละเอียดและพิถีพิถัน รวมทั้งใช้ความอดทน เช่น การทำโดมไฟเงิน ขนม กระดาษไหว้เจ้า เป็นต้น จึงกลายเป็นอาชีพของกลุ่มผู้หญิง ส่วนผู้ชายเป็นคนออกจากบ้าน ติดต่อกับลูกค้า และจับคู่ธุรกิจ เพื่อพัฒนาธุรกิจครอบครัวของตน

ส่วนโครงสร้างครอบครัวของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในชุมชนเจอะเลิ่น พบว่า ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งเหล่านี้ให้ความสำคัญอย่างมากกับลูกชาย โดยพวกเขาคิดว่าครอบครัวที่ไม่มีลูกชายเพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูลจะไม่นำโชค ข้อนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางความคิดเดิมจากลัทธิขงจื้อยังหลงเหลืออยู่ในความคิดของกลุ่มคนเหล่านี้ อีกทั้งในสังคมจีนในเจอะเลิ่น ยังคงกำหนดว่า ภาระในการดูแลพ่อแม่ต้องเป็นหน้าที่ของลูกชาย ส่วนใหญ่เป็นลูกชายคนโต อันเป็นการยกระดับฐานะทางครอบครัวของลูกสะใภ้คนโตผู้มีหน้าที่สำคัญในการดูแลพ่อแม่สามีอีกระดับหนึ่ง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการแบ่งทรัพย์สินมรดกจะเห็นว่า ให้ความสำคัญแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาว โดยผู้ชายจะได้รับมรดกซึ่งเป็นทรัพย์สินและที่ดินมากกว่าผู้หญิงอย่างน้อยสองเท่า ขึ้นอยู่กับการแบ่งทรัพย์สินของแต่ละครอบครัว เนื่องจากความคิดของคนเหล่านี้เชื่อว่า “ลูกชายเป็นลูกของตนและลูกสาวเป็นลูกของคนอื่น”

สำหรับลักษณะการสร้างบ้านเรือน ชาวเวียดนามเชื้อสายจีน โดยเฉพาะชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในเจาะเลนมักสร้างบ้านหันหน้าติดกับถนนและซอยต่างๆ ในเจาะเลน โดยเฉพาะบริเวณโดยรอบตลาดบิन्हเตย (Binh Tây) ซึ่งนับว่าเป็นตลาดของชาวเวียดนามเชื้อสายจีน และนิยมสร้างบ้านสามหรือสี่ชั้น เนื่องจากที่ดินสร้างบ้านที่จำกัดในชุมชนเจาะเลน เมื่อลูกหลานแต่งงานต้องขายเรือนก็ให้สร้างบ้านต่อจากด้านหลัง ดังนั้น ลักษณะบ้านจึงเป็นการต่อแถวกัน และบ้านที่อยู่แถวเดียวกันมักจะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ อีกทั้ง ชาวจีนมักจะทำเรือนชิดกันอย่างแออัด บ้านหลังหนึ่งมักจะต่อท้ายกับบ้านอีกหลังหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า บ้านของชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งเป็นพื้นที่ผลิตสินค้าและถูกใช้เป็นโกดังเก็บสินค้าด้วยเช่นกัน จึงทำให้บ้านของพวกเขาคับแคบและรกรุงรัง ส่วนบ้านหลายชั้นที่ติดกับถนน พื้นที่ของชั้นหนึ่งจะใช้เป็นร้านค้าและพื้นที่สวนตัวของสมาชิกครอบครัวและโกดังเก็บของจะจัดในพื้นที่ของชั้นที่เหลือ หากไปเยี่ยมชมบ้านของชาวจีนในเจาะเลน จะเห็นได้ว่า เครื่องเรือนเครื่องใช้ในบ้านของพวกเขา มักเป็นสิ่งที่ผู้มีรายได้แสดงถึงความมั่งคั่งร่ำรวยของเจ้าของธุรกิจ หากแต่เป็นสิ่งที่ของที่สามารภใช้ได้นาน มีประโยชน์ และเหมาะสมสำหรับชีวิตประจำวัน ถึงจะไม่สวยงามเท่าไรนัก เนื่องจากชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเหล่านี้นิยมที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเก็บเงินเพื่อทำธุรกิจมากกว่าการแสดงฐานะความมั่งคั่งร่ำรวย

รัฐกับปฏิบัติการทางวัฒนธรรมที่มีต่อชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจาะเลน

กลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเป็นหนึ่งใน 54 กลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศเวียดนามนอกเหนือจากกลุ่มชาติพันธุ์กินห์ (Kinh) ที่นับว่าเป็นชนกลุ่มหลัก กลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน หรือ กลุ่มชาติพันธุ์จีนพร้อมๆ กันกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เหลือจึงกลายเป็นชนกลุ่มน้อยเวียดนาม แม้ว่าตกอยู่ในฐานะของความเป็นชนกลุ่มน้อย แต่กลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนดูเหมือนว่ามีได้เสียเปรียบมากนักเมื่อเทียบกับชนกลุ่มหลัก เนื่องจากรัฐบาลเวียดนามตระหนักถึงอิทธิพลมากมาย

ของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ต่อสังคมเวียดนาม ซึ่งถูกชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนในนโยบายของรัฐที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์จีน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงโดยตลอดในประเทศเวียดนาม ตลอดจนความสัมพันธ์เวียดนาม-จีนที่มีพลวัต จึงทำให้นโยบายของรัฐเวียดนามที่มีต่อกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนมีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย

ในช่วง ค.ศ. 1954 - ทศวรรษ 1970 ซึ่งประเทศเวียดนามถูกแบ่งออกเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือ หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามเป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนซึ่งกันและกันตามวิธีการของการบริหารประเทศตามลัทธิสังคมนิยมด้วยกัน หากย้อนกลับมาศึกษานโยบายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามในช่วงนี้ จะพบว่า คำสั่งเลขที่ 40-CT/TW ลงวันที่ 18 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 1956 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลเรื่องชาวเวียดนามเชื้อสายจีน สังกัดสำนักงานเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม นับว่าเป็นความก้าวหน้าในการรวมพลังชาวเวียดนามเชื้อสายจีนจากทางรัฐบาล โดยองค์กรดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่เชื่อมโยงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนที่อาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ รวมไปถึงเป็นผู้จัดกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 จนถึงปัจจุบัน คณะอนุกรรมการดูแลเรื่องชาวเวียดนามเชื้อสายจีนถูกเปลี่ยนเป็นกรมชาติพันธุ์ (Vụ Dân tộc) สังกัดคณะกรรมการพิเศษประชาสัมพันธ์ส่วนกลาง (Ban Dân vận Trung Ương) (Chau Thi Hai, 2006: 111-112)

สำหรับรัฐบาลเวียดนามใต้ หรือ สาธารณรัฐเวียดนาม ที่เป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นฝ่ายต่อต้านสังคมนิยม ในช่วง ค.ศ. 1954-1970 เนื่องจากมีความกังวลว่าชาวจีนมีอิทธิพลอย่างมากยิ่งขึ้นต่อสังคมเวียดนามใต้ โดยการครอบงำทางเศรษฐกิจ รัฐเวียดนามใต้จึงบีบบังคับให้ชาวจีนรับสัญชาติเวียดนาม ส่วนกลุ่มชาวจีนที่มีใต้อยอมรับสัญชาติเวียดนามก็ถูกเนรเทศออกนอกประเทศ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 ประเทศเวียดนามรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและกลายมาเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่มีการปกครอง

ประเทศตามลัทธิสังคมนิยม ตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1979 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์เวียดนาม-จีนเสื่อมลง ทำให้เกิดสงครามจีน-เวียดนามที่ภาคเหนือของประเทศเวียดนาม นำไปสู่การควบคุมชาวเวียดนามเชื้อสายจีนอย่างจริงจังจากรัฐเวียดนาม อย่างไรก็ตาม จุดเปลี่ยนที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนมุมมองของทางรัฐบาลเวียดนามต่อกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาประเทศเวียดนามก้าวสู่ยุคปฏิรูปเศรษฐกิจ หรือยุคโด่ยเม้ย (Đổi Mới) ในปี ค.ศ. 1986 ด้วยแผนพัฒนาประเทศตามรูปแบบเศรษฐกิจแบบตลาดภายใต้ลัทธิสังคมนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ค.ศ. 1991 เป็นต้นมา จากการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างเวียดนามและจีนอย่างเต็มรูปแบบ นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกับชาวเวียดนาม ตลอดจนการกระตุ้นให้ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเข้ากับสังคมเวียดนามมากขึ้นผ่านการส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมจีน จากการศึกษามิติคำสั่ง และประกาศของทางรัฐบาลเวียดนาม พบว่า นโยบายของรัฐที่มีต่อชาวเวียดนามเชื้อสายจีนภายหลังจากยุคโด่ยเม้ย (Đổi Mới) นี้ถูกชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนที่สุดในมติสามประการ *ประการที่หนึ่ง* คือ การยกระดับฐานะทางการเมืองของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ซึ่งถูกระบุไว้ในคำสั่งเลขที่ 501/CT-TTg ของนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1996 ได้ยืนยันว่า “ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนผู้มีความสามารถและคุณสมบัติ สามารถเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิที่ถูกเสนอชื่อเข้ารับการเลือกตั้งในสภาผู้แทนราษฎรและองค์การรัฐทุกระดับ” (Dang Cong san Viet Nam, 1996: 32)

ประการที่สอง คือ การส่งเสริมการศึกษาของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ซึ่งถูกนำเสนอให้เห็นในคำสั่งและมติต่างของรัฐ ดังต่อไปนี้ ภายใต้อำนาจคำสั่งเลขที่ 22/CT-TW โรงเรียนของชาวเวียดนามเชื้อสายจีนถูกเปลี่ยนเป็นโรงเรียนของรัฐและจำแนกออกเป็นระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ต่อมาประกาศเลขที่ 256-CT ของประธานคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1986 และประกาศเลขที่ 43/TT ของกระทรวงการศึกษา ลงวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1988 ได้กำหนดว่าภาษาจีนเป็นวิชาภาษาเฉพาะของลูกหลานชาวเวียดนามเชื้อสายจีนและถูกจัดสอนในโรงเรียน

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนเป็นชาวเวียดนามเชื้อสายจีน (Tran Hong Lien, 2007: 21)

ประการที่สาม คือ การพิทักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน โดยคำสั่งเลขที่ 256/CP/HDBT ของประธานคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1986 กล่าวว่า “กลุ่มชาติพันธุ์จีนมีสิทธิดำเนินชีวิตทางจิตใจและวัฒนธรรมเสมือนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ชาวจีนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและการแสดงทางวัฒนธรรมที่ถูกจัดระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างในท้องถิ่น โดยสามารถใช้รูปแบบการแสดงและภาษาเฉพาะกลุ่มของตนในการแสดงนั้น เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีนของพวกเขา” (Thu vien dien tu, 1987) ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 กรมการเมืองของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ออกมติเลขที่ 22 NQ/TU ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1988 กล่าวยืนยันว่า “ต้องจำเป็นเคารพและส่งเสริมขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชนเผ่าต่างๆ” (Ho Truong Viet Nam, 2011) นอกจากนี้รัฐบาลเวียดนามได้ออกมติเลขที่ 71/2001/QĐ-TTg ลงวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 2001 ที่ว่าด้วยเป้าหมายแห่งชาติในช่วง ค.ศ. 2001-2005 ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการอนุรักษ์และส่งเสริมค่านิยมทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง รวมไปถึงการสร้างและพัฒนาชีวิตทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย

จากข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะสามารถยืนยันได้ว่า นโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์จีน หรือ กลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนของพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐภายหลังจากที่ประเทศเวียดนามเข้าไปสู่ยุคโด่ยเม้ย (Đổi Mới) ในปี ค.ศ. 1986 ได้ไปในลักษณะของการต่อยอดความสำคัญของการส่งเสริมพิทักษ์อัตลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ ตลอดจนจนยกระดับทางการเมืองและการศึกษาของพวกเขาเพื่อส่งเสริมการผสมกลมกลืนของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ในสังคมเวียดนามพร้อม ๆ กันกับ 53 กลุ่มชาติพันธุ์ที่เหลือของชาติเวียดนามสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ถูกเรียกกันว่า วัฒนธรรมเวียดนาม

ดังได้กล่าวแล้วว่า นโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนของ พรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลเวียดนามภายหลังจากที่ประเทศเวียดนามเข้าไปสู่ยุค โด่ยเหม้ย (Đổi Mới) ในปี ค.ศ. 1986 มุ่งเน้นการส่งเสริมพิทักษ์อัตลักษณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ ตลอดจนยกระดับ การการเมืองและการศึกษาของพวกเขาเพื่อส่งเสริมการผสมกลมกลืนของกลุ่ม ชาตินัพันธ์เหล่านี้ในสังคมเวียดนาม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลเรื่อง ชาวจีน (Tiểu ban công tác người Hoa) สังกัดคณะกรรมการวัฒนธรรมประชาสัมพันธ ส่วนกลาง (Ban Dân vận Trung Ương) ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมตามรูปแบบของค่านิยมแบบดั้งเดิมของจีน

คณะกรรมการดูแลเรื่องชาวจีนมีการร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ ในเจาะเลียน เช่น ศูนย์วัฒนธรรมเขต 5 จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง หลากหลายในเจาะเลียน กิจกรรมที่มีคุณค่าและดึงดูดสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน กวางตุ้งจำนวนมาก คือ การแสดงร้องเพลงภาษาจีนกวางตุ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงจิวกวางตุ้ง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมเขต 5 อย่างเป็นทางการ พบว่า ศูนย์วัฒนธรรมเขต 5 ได้มีการร่วมมือกับสาขาศิลปวัฒนธรรม ชาวจีนของสมาคมศิลปวัฒนธรรมชาตินัพันธ์ นครโฮจิมินห์ จัดการแสดงร้องเพลง กวางตุ้งหลายชุด ประกอบไปด้วย การแสดงประจำเดือนที่เรียกกันว่า “เพลงในวันเพ็ญ” (Khúc hát trăng rằm) ที่ถูกจัดในช่วงเย็นวันพระจันทร์ของทุกเดือนและ เป็นการแสดงเพลงจิวที่ตัดตอนมาจากจิวกวางตุ้งเก่าแก่และเพลงเรื่องความรักภาษา กวางตุ้ง และการแสดงร้องเพลง “การร้องด้วยกัน” (Hát vói nhau) ที่ถูกจัดในช่วงเย็น สัปดาห์ละสองถึงสามวัน รวมไปถึงการประกวดร้องเพลงกวางตุ้ง ไม่ว่าจะเป็นการ ประกวดร้องเพลงจิวกวางตุ้ง และการประกวดร้องเพลงกวางตุ้งให้แก่ชาวเวียดนาม เชื้อสายจีนกวางตุ้งรุ่นใหม่ เช่น การประกวด “เพลงฤดูร้อน” (Giai điệu mùa hè) ที่ถูกจัดในช่วงปิดเทอมใหญ่ของทุกปี และการประกวดร้องเพลงคาราโอเกะของ นักเรียนชาวเวียดนามเชื้อสายจีน นอกจากนี้ยังมีการแสดงร้องเพลงกวางตุ้งเพื่อ ฉลองวันสำคัญแห่งชาติเวียดนาม และการแสดงแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับ คณะนักร้องเพลงกวางตุ้งที่มาจากประเทศจีน เป็นที่น่าสังเกตว่า ศูนย์ฯ ได้ตั้งสโมสร

ร้องเพลงกวางตุ้งบางแห่งในตำบลต่างๆ ของเขต 5 ซึ่งตั้งดูตสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งจำนวนมากมาเข้าร่วมในช่วงเย็น ในขณะเดียวกัน ศูนย์ฯ ได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนร้องเพลงจิวกวางตุ้งแก่เด็กวัยรุ่นในช่วงปิดเทอมใหญ่ของทุกปี

กิจกรรมการแสดงที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ของทางรัฐบาลในการตอบสนองความต้องการด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่น ตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์และการพัฒนารูปแบบศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงร้องเพลงจีนกวางตุ้งในเจอะเลิ่นกลายมาเป็นพื้นที่สาธารณะผูกโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจของรัฐ โดยรัฐบาลเวียดนามได้ใช้กิจกรรมการแสดงดังกล่าวเป็นช่องทางเผยแพร่และดำเนินนโยบายต่อกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในประเทศเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเจอะเลิ่น นครโฮจิมินห์ ซึ่งตอกย้ำความสำคัญของการส่งเสริมอัตลักษณ์และการเข้ากับสังคมเวียดนามอย่างกลมกลืนของกลุ่มประชาชนเหล่านี้

การสร้างสำนึกความเป็นจีนผ่านการฟังเพลงจีนกวางตุ้งของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน

การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในเจอะเลิ่น พบว่า มีลักษณะที่สอดคล้องงานที่ได้เสนอภาพรวมของการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของอภิญา เพื่อพิสูจน์สามารถสรุปได้ว่า “การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (The Ethnic Identity Construction) หมายถึง กระบวนการสร้างความหมาย การสร้างตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้บริบทของสถานการณ์แวดล้อมหนึ่งๆ ในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนนั้นๆ กับกลุ่มชนอื่นๆ ในสังคม” (Fuengfusakul, 2003) การที่ผู้เขียนได้เข้าไปทำการศึกษาร่วมกับชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่น ทำให้ผู้เขียนได้ข้อค้นพบที่มีความสอดคล้องกับข้อสังเกตของอภิญา เพื่อพิสูจน์ในข้างต้น โดยพบว่า การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในเจอะเลิ่น เป็นกระบวนการสร้าง

ความหมายใหม่ให้แก่การเปลือยเปลือยไปกับการฟังเพลงกว้างต้งของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมเวียดนาม ที่แสดงให้เห็นในการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของผู้หญิงทั้งสามรุ่น ได้แก่ รุ่นยาย รุ่นแม่ และรุ่นลูกหลาน

จากการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้เขียนพบว่า สังคมจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมจีนกว้างต้งในเจาะเลินอาจกล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยสีสันและดนตรี กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจาะเลินมักมีชีวิตหลากหลาย ศิลปิน ผูกโยงกับเสียงดนตรีและเพลงที่โดดเด่นของจีน หากสำรวจบริเวณโดยรอบเจาะเลิน ความประทับใจครั้งแรกของนักท่องเที่ยวต่อบริเวณนี้ น่าจะเป็นความหลากหลายสีสันของตัวอักษรจีนและเครื่องประดับบ้านเรือนซึ่งส่วนใหญ่เป็นสีแดง รวมถึงความไพเราะของเสียงดนตรีและเพลงดั้งเดิมของจีน ซึ่งให้เห็นว่าการฟังเพลงจีนกลายมาเป็นอาหารสำหรับจิตใจของชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า การเปลือยเปลือยไปกับการฟังเพลงกว้างต้งในเจาะเลินมีแนวโน้มสามประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง คือ การฟังเพลงกว้างต้งโบราณของกลุ่มหญิงสูงอายุเพื่อสร้างจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ความเป็นจีนของตน ในระหว่างการลงพื้นที่ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เขียนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับหญิงสูงอายุชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งหลายคนที่ใช้เวลาส่วนมากอยู่ที่บ้าน พบว่า กลุ่มหญิงสูงอายุเหล่านี้มีความนิยมฟังเพลงกว้างต้งดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิวกว้างต้งหรือ อูปรากรจีนกว้างต้ง และนิยมฟังและชมการแสดงจิวกว้างต้งที่จัดขึ้นในเจาะเลิน หรือจากแผ่นซีดีที่บ้าน

จากการสัมภาษณ์นักแสดงหญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งคนหนึ่ง อายุ 60 ปี ผู้เขียนได้รับทราบว่า จิว หรือ อูปรากรจีนแท้ที่จริงแล้วเป็นการแสดงที่ผสมผสานการขับร้องและการเจรจาประกอบกับลีลาท่าทางของนักแสดง ให้ออกเป็นเรื่องราว โดยสมัยโบราณได้นำเอาเหตุการณ์ต่างๆ ในพงศาวดารและประวัติศาสตร์มาดัดแปลงเป็นบทแสดง รวมทั้งยังมีการนำเอาความเชื่อทางประเพณีและศาสนาเข้าไปผสมผสานกับการแสดงจิวด้วย ประเทศจีนมีจิวหลายประเภท ส่วนใหญ่จะเป็น

จิวทงถิ่น ส่วนจิ๋วระดับประเทศ เช่น จิวปักกิ่ง จิวเส้าซิง และจิวกวางตุ้ง โดยจิวปักกิ่ง เป็นจิวที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ส่วนจิวกวางตุ้งไม่ได้เป็นที่รู้จักมากเหมือนกับจิวปักกิ่ง นักแสดงจะร้องเพลงจิวเป็นภาษากวางตุ้ง ซึ่งเป็นภาษาถิ่นของฮ่องกงและกวางตุ้ง มณฑลทางตอนใต้ของแผ่นดินใหญ่ แต่จิวกวางตุ้งก็มีส่วนคล้ายคลึงกับของปักกิ่ง ตรงที่ถ่ายทอดเรื่องราวพื้นบ้านและเกร็ดพงศาวดารจีน ผ่านหน้าตาที่บรรจงแต่ง อย่างประณีต เสื้อผ้าอันยุคที่มีเสน่ห์ชวนหลงใหล และการร้องเสียงแหลมสั้น สะเทือนแก้วหู ขณะที่ความแตกต่างก็มีตรงที่จิวกวางตุ้งมีการแสดงฉากต่อสู้น้อยกว่า ส่วนใหญ่จะเน้นพระเอกที่เป็นบัณฑิตมากกว่านักรบ

กลุ่มหญิงสูงอายุดังกล่าวยังคงยึดมั่นในจารีตและความเชื่อดั้งเดิมที่มีการสืบทอดกันมา ทำให้การฟังและชมจิวกวางตุ้งที่นับว่าเป็นจารีตประเพณีจีน อีกรูปแบบหนึ่งจึงกลายมาเป็นนิสัยในชีวิตประจำวันของพวกเขา เมื่อพูดคุยกับสตรีเหล่านี้ คุณยายบางคนได้เล่าให้ผู้เขียนฟังว่า

“ตั้งแต่ตอนเด็กๆ พ่อแม่มักฟังจิวกวางตุ้งที่บ้าน แล้วตัวยายเองก็ได้ซึมซับ และชอบชมการแสดงจิวกวางตุ้งตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่รู้เลย จนถึงทุกวันนี้ ยายมีความหลงใหลจิวกวางตุ้งแล้ว ชอบฟังแล้วยังสามารถร้องเพลงจิวบาง เพลงได้ด้วย ถ้ามีการแสดงจิวกวางตุ้งในเจอะเลิ่น ยายก็เลยไปชม ไม่เคยพลาดโอกาสนั้นเลย” (Ly Dieu Can, 2012)

นอกจากนี้ คุณยายหลี เหยิว เกิน วัย 64 ปี บอกว่า

“ยายไม่เคยไปประเทศจีน แต่ทุกครั้งทีฟังจิวกวางตุ้ง ยายจะรู้สึกเหมือนกับว่ายายเคยไปกวางตุ้งแล้วและยายกำลังอยู่ที่ประเทศจีน ในระหว่างที่ฟังจิวกวางตุ้ง ยายนึกถึงเรื่องเล่าของแม่ของยายเกี่ยวกับประเทศจีนและพงศาวดารจีนเมื่อยายยังเป็นเด็ก” (Ly Dieu Can, 2012)

ขณะที่คุณยายเจี๊อง เหว เหมวย วัย 70 ปี บอกว่า

“ยายชอบฟังจิวกวางตุ้งมาก การฟังจิวกวางตุ้ง มันกลายเป็นนิสัยแล้ว เป็นชาวจีนกวางตุ้ง ก็ต้องฟังจิวกวางตุ้ง ไม่ใช่เหรอ” (Truong Hue Muoi, 2012)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มหญิงสูงอายุดังกล่าว ผู้เขียนพบว่า การฟังจิว กวางต้งมิได้เพียงแต่เป็นการเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ยังเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางต้ง กลุ่มผู้สูงอายุ โดยการสร้างความหมายใหม่ให้แก่การฟังและชมจิว กวางต้ง ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึก ความเป็นจีนของผู้หญิงเหล่านี้และความพยายามที่จะย้อนกลับไปค้นหารากเหง้า ความเป็นจีนของตนผ่านเสียงดนตรีและบทแสดงของจิว กวางต้ง

อย่างไรก็ตาม ความบันเทิงในรูปแบบนี้ประสบความสำเร็จกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมเวียดนามได้ด้วยเช่นกัน สะท้อนได้จากคำบอกเล่าของผู้หญิงสูงอายุ ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางต้งในเจาะเลี่ยน ดังนี้ นางลี่ เกี้ยว เนื่อง อายุ 73 ปี บอกว่า

“เมื่อเวียดนามถูกแบ่งออกเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ ตอนนั้น ยายยังเป็นเด็ก การค้าขายของชาวจีนที่นี่เฟื่องฟูมาก มีคณะหนังร้องจิว กวางต้งมาจากฮ่องกงและกวางเจามาแสดงที่เจาะเลี่ยนบ่อยครั้ง ยายก็ชอบ ไปชมกับแม่ ตอนนั้นครอบครัวยายฟังจิวบ่อยๆ แต่ราวปี ค.ศ 1980 เป็นต้นมา มีสงครามระหว่างจีนกับเวียดนามที่ภาคเหนือ ทำให้ชาวเวียดนาม มองชาวจีนไม่ดี ตอนนั้นชาวจีนหลายคนในเจาะเลี่ยนอพยพออกนอกประเทศ เวียดนาม มีความระแวงกันระหว่างชาวจีนที่ยังอยู่ที่เจาะเลี่ยนอย่างครอบครัว ยายกับชาวเวียดนาม ต่างคนต่างอยู่ ชาวเวียดนามเขาก็ไม่ชอบชาวจีนเราเลย อะไรทุกอย่างที่เกี่ยวกับชาวจีน เขาก็ไม่ชอบเลย ตอนนั้นไม่ได้มีการแสดง จิวในเจาะเลี่ยนอีกด้วย พ่อแม่ยายก็แอบฟังจิวที่บ้าน พ่อยายมักสำรวจ คลื่นวิทยุของวิทยุจีนและฮ่องกง บางทีก็มีรายการเพลงจิว กวางต้งด้วย แต่ สัญญาณวิทยุมันไม่ค่อยดี ยายก็ฟังจิวจากเครื่องเล่นเทปเก่าของตายาย แต่แค่กล้าเปิดเพลงเบาๆ เท่านั้น เดี่ยวครอบครัวเพื่อนบ้านเขาได้ยิน เขาก็ไม่ชอบเลย” (Ly Kieu Nuong, 2012)

คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ในเจาะเลี่ยนกับชาวเวียดนามที่เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ เวียดนาม-จีน และนโยบายของรัฐเวียดนามที่มีต่อกลุ่มประชาชนเหล่านี้ หรือ

สถานการณ์ของสังคมเวียดนามในช่วงเวลาหลังจากการรวมประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วง ค.ศ. 1979 เป็นต้นมา ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม-จีนที่เสื่อมลงไป คือ ต่างคนต่างอยู่ มีความหวาดระแวงซึ่งกันระหว่างชาวเวียดนามเชื้อสายจีนและชาวเวียดนาม ทำให้ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนถูกนำเสนอในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การปกปิดซ่อนเร้นอดีตต่อความเป็นจีน ในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดการต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ อย่างไรก็ตามตั้งแต่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างเวียดนามและจีนอย่างเต็มรูปแบบในปี ค.ศ. 1991 เป็นต้นมา นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเวียดนามเชื้อสายจีนเริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกับชาวเวียดนาม ตลอดจนกระตุ้นการเข้ากับสังคมเวียดนามของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมจีน ทำให้การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของกลุ่มหญิงสูงอายุชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเลิ่นมีการเปิดเผยมากขึ้น สะท้อนได้จากคำพูดของนางเตีรียว หมี่ ก็ อายุ 71 ปี ที่ว่า

“ราวปี 1992 เป็นต้นมา เขต 5 เริ่มจัดการแสดงจิวกวางตั้งมากขึ้น เรากับชาวเวียดนามก็พบปะพูดคุยมากขึ้น ตอนนี้ แผ่นซีดี วีซีดีจิวกวางตั้งถูกขายทุกที่ในเจอะเลิ่นเลย หาง่าย ไม่เหมือนในอดีต มีแผ่นวีซีดีวีวของนักแสดงชาวฮ่องกงและกวางเจารุ่นใหม่ด้วย มีหลายเรื่อง ที่บ้านก็ฟังจิวบ่อยๆ ช่วงเย็นๆ ถ้ามีการแสดงจิวของสโมสรจิวกวางตั้งต่างๆ ในเจอะเลิ่น ก็บอกลูกหลานพาไปชม” (Trieu My Ky, 2012)

จากคำพูดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าในยุคของความสัมพันธ์เวียดนาม-จีนที่ดีขึ้น กลุ่มหญิงสูงอายุชาวเวียดนามเชื้อสายจีนสามารถนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นจีนของตนอย่างเปิดเผยมากขึ้น

ประการที่สอง การฟังเพลงกวางตั้งของกลุ่มผู้หญิงวัยกลางคน อายุ 35 ปี ถึง 50 ปี กลุ่มหญิงวัยกลางคนชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในแขวงที่ 7 เขต 5 นครโฮจิมินห์ มักทำงานนอกบ้าน ส่วนใหญ่ทำการค้าขายในเจอะเลิ่น และในร้านอาหารหรือร้านขายของของครอบครัว บางคนก็ทำงานในบริษัทและหน่วยงานของรัฐ

เช่นเดียวกัน ในช่วงเวลากลางวัน พวกเขาต้องทำงานหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว ดูเหมือนว่ามีได้มีเวลาว่างเพื่อการเฟลิตเฟลินในช่วงเวลาของการทำงานนั้น ขณะที่กลับบ้าน ผู้หญิงเหล่านี้ต้องทำหน้าที่ของความเป็นลูกสะใภ้ ความเป็นภรรยา และความเป็นแม่ หมายความว่าพวกเขาต้องใช้เวลาทำงานครัวเรือนในช่วงเวลาที่อยู่บ้าน อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มสตรีดังกล่าว ผู้เขียนพบว่า แม้ว่ามีเวลาส่วนตัวน้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้หญิงสูงอายุ แต่กลุ่มหญิงวัยกลางคนเหล่านี้ยังมีความนิยมและนิสัยฟังเพลงจีนกวางตุ้งเช่นเดียวกัน ในเวลาอยู่บ้านบางทีพวกเขาก็นั่งฟังและชมซีดีการแสดงจิวกวางตุ้งร่วมกันกับกลุ่มผู้หญิงสูงอายุของครอบครัว ไม่ว่าจะป็นพ่อแม่สามี พ่อแม่ตัวเอง หรือยายก็ตาม และสนทนากันอย่างมีความสุขเกี่ยวกับเนื้อหาของการแสดงจิวที่เพิ่งชมมา หากมีการแสดงจิวกวางตุ้งในजेะเลิน พวกเขา ก็จะพยายามจัดเวลาส่วนตัวและรีบทำงานบ้านให้เสร็จโดยเร็ว เพื่อพาผู้หญิงสูงอายุในครอบครัวไปชมให้ทันการแสดง นางหลี เตียว มาย วัย 45 ปี ประกอบอาชีพเป็นแม่ค้าที่ตลาดบิन्ह เตีย (Binh Tây) ในजेะเลิน บอกผู้วิจัยว่า

“พี่ชอบชมจิวกวางตุ้ง น่าจะเป็นเพราะพี่มีรากเหง้าที่เป็นชาวกวางตุ้ง พี่ไม่ค่อยมีเวลาว่างที่บ้าน แต่ถ้ามีการแสดงจิวกวางตุ้งในเขต 5 พี่ก็พยายามจัดเวลาไปชม การชมจิวกวางตุ้งก็ช่วยพี่เข้าใจพงศาวดารจีนมากขึ้น”
(Ly Tieu Mai, 2012)

เมื่อถูกซักถามเกี่ยวกับช่วงปี ค.ศ. 1979 กลุ่มผู้หญิงวัยกลางคนเหล่านี้บอกว่า ช่วงนั้นพวกเขายังเป็นเด็ก ก็ฟังจิวกับพ่อแม่ที่บ้าน แต่ไม่ได้สนใจมากนัก อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1992 เป็นต้นมา เขต 5 จัดการแสดงจิวกวางตุ้งอย่างต่อเนื่องในजेะเลิน พวกเขา มีความสนใจและความนิยมมากยิ่งขึ้นในการฟังและชมจิวกวางตุ้ง

นอกเหนือจากความนิยมฟังและชมจิวกวางตุ้ง กลุ่มผู้หญิงวัยกลางคนเหล่านี้ก็นิยมฟังเพลงที่มีทำนองช้าและมีความไพเราะ มีเนื้อหาของความรักมาตุภูมิ จีนของตนและเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่ต่างๆ ในจีน ส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มาจากฮ่องกง

ในทศวรรษ 70-80 หรือเพลงประกอบละครฮ่องกงที่มีชื่อเสียง จากการสัมภาษณ์ กลุ่มหญิงวัยกลางคน พบว่า ผู้หญิงเหล่านี้นิยมฟังบทเพลงของนักร้องหญิงมากกว่า นักร้องชาย เนื่องจากเนื้อหาของบทเพลงของนักร้องหญิงแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้หญิงจีนต่อครอบครัวและความรัก นางเถียว เหว นี อายุ 43 ปี บอกกับ ผู้เขียนว่า

“ฟังบทเพลงของนักร้องหญิงชาวฮ่องกงในทศวรรษ 70-80 ที่สามารถรู้สึก ความรู้สึกนึกคิดของหญิงจีนได้ พี่ชอบฟังบทเพลง “ฤดูใบไม้ร่วง” ของ ตัง เหละ กวน ฟังไปฟังมา รู้สึกเหมือนกับว่าตัวเองเป็นผู้หญิงในเนื้อหาของ บทเพลงนั้น เข้าใจความเป็นหญิงจีนมากยิ่งขึ้น” (Thieu Hue Ni, 2012)

ส่วนนาง หลี เหยี่ยว เต็ม อายุ 50 ปี บอกว่า “พี่ชอบฟังบทเพลง “คนมาจากแต่จิว” ของจิ้นห์ อา นี และบทเพลง “ท่าเรือเซียงไฮ้” ของลิว ตี้ก หวา เนื้อหาของเพลงนั้นๆ เกี่ยวกับความรักชาติจีนและความภาคภูมิใจของคนจีนต่อประเทศชาติ ฟังเพลงนี้ พี่รู้สึก มีความภาคภูมิใจต่อมาตุภูมิจีนของตนเหมือนกัน มันเหมือนกับว่ามี การกระตุ้นความสำนึกและรักมาตุภูมิจีนในพี่” (Ly Dieu Tam, 2012)

จากคำพูดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การฟังเพลงกว้างดั่งของกลุ่มหญิงวัยกลางคนชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างดั่งได้ชี้ให้เห็นถึงการย้อนกลับมาค้นหารากเหง้า ความเป็นจีน การพยายามที่จะเข้าใจความเป็นหญิงจีนและการสร้างความภาคภูมิใจ ต่อมาตุภูมิจีนของกลุ่มสตรีเหล่านี้ผ่านเนื้อหาของบทเพลง ซึ่งมีความแตกต่างไป จากกลุ่มหญิงสูงอายุ ในมิติของการผลิตเพลลิ่งไปกับการฟังเพลงกว้างดั่งด้วยการ ผสมผสานระหว่างการแสดงทางวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมและการบริโภคสิ่งที่ให้ความ ผลิตเพลลิ่งในยุคทันสมัย

ประการที่สาม กลุ่มหญิงรุ่นใหม่ดูเหมือนว่ามิได้มีความสนใจมากนักต่อ การผลิตเพลลิ่งไปกับการฟังจิวกว้างดั่งเหมือนรุ่นยายของพวกเขา แต่มีแนวโน้ม นิยมฟังเพลงกว้างดั่งทันสมัยที่ส่วนใหญ่มาจากเกาะฮ่องกงของประเทศจีน จากการ สังเกตชีวิตประจำวันของกลุ่มหญิงรุ่นใหม่และสัมภาษณ์หญิงสาวบางคนอย่าง

ไม่เป็นทางการ ผู้เขียนพบว่า หญิงสาวเหล่านี้มักดาวน์โหลดเพลงป๊อปกว้างดั่งของนักร้องชาวฮ่องกงที่มีชื่อเสียงจากอินเทอร์เน็ตลงในโทรศัพท์มือถือ เพื่อฟังด้วยชุดหูฟังในระหว่างที่ช่วยแม่ค้าขายในอะละเล็นหรือในเวลาว่างที่อยู่บ้าน นอกจากนี้หญิงวัยรุ่นเหล่านี้มักไปหาซื้อและแลกเปลี่ยนแผ่นซีดีหรือวีซีดีการแสดงของนักร้องชาวฮ่องกงกับเพื่อน แล้วเอากลับมาฟังและชมที่บ้าน ในขณะที่ไปเที่ยวกับเพื่อนๆ หากมีโอกาสร้องเพลงคาราโอเกะ พวกเขาก็จะเลือกร้องเพลงกว้างดั่งที่กำลังเป็นที่นิยมในฮ่องกง นอกจากนี้ เมื่อถูกซักถามเกี่ยวกับเพลงป๊อปเวียดนาม หญิงสาวเหล่านี้ก็ตอบว่า

“บางทีก็ฟังเพลงป๊อปเวียดนามแต่ชอบฟังเพลงป๊อปฮ่องกงมากกว่า”
(Duong Me Tuyet, 2012)

และพวกเขายังมีวัฒนธรรมเลียนแบบดาราฮ่องกงในการแต่งตัวแต่งหน้าซึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มหญิงสาวรุ่นใหม่ทั่วๆ ไปในนครโฮจิมินห์ที่มักมีความนิยมฟังป๊อปเกาหลีและแต่งตัวแต่งหน้าแบบดาราเกาหลี

เมื่อผู้เขียนนั่งฟังบทเพลงป๊อปฮ่องกง “ผู้ชายโง่ๆ คนหนึ่ง” ของวงดนตรี Kolor ของฮ่องกงกับหญิงสาวสองสามคน ผู้เขียนได้ร้องขอให้หญิงสาวเหล่านี้ช่วยแปลเนื้อหาของบทเพลงนั้นเป็นภาษาเวียดนาม ผู้เขียนสังเกตเห็นได้ว่า พวกเขามีความหนักใจที่จะต้องแปลเนื้อหาในแต่ละบรรทัดมาก เข้าใจในความหมายโดยรวมแบบกว้างๆ นางสาวเอื่อง เหม เตวียด อายุ 19 ปี บอกกับผู้เขียนว่า

“หนูไปโรงเรียนพูดภาษาเวียดนามเป็นส่วนมากคะ กลับบ้านก็พูดคุยกับพ่อแม่เป็นภาษากวางตุ้ง แต่พูดภาษากวางตุ้งก็ไม่ค่อยดีเท่าไร ฟังป๊อปฮ่องกงไป เรียนภาษากวางตุ้งสมัยใหม่ไปคะ ภาษากวางตุ้งที่สื่อสารกันในครอบครัวหนู มันไม่ทันสมัยเลยคะ หนูอยากใช้ภาษาฮ่องกงแบบทันสมัยมากกว่า” (Duong Me Tuyet, 2012)

จากการสัมภาษณ์หญิงสาวคนอื่นๆ บางคน ผู้เขียนพบว่า ภาษาจีนกวางตุ้งที่กลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในอะละเล็นใช้สื่อสารกันมีความคล้ายคลึงกับภาษาจีนกวางตุ้งที่ถูกใช้ในเกาะฮ่องกงของประเทศจีน แต่มีสำเนียง

แตกต่างกันไปเล็กน้อยและใช้คำศัพท์เก่ากว่า ขณะที่ภาษาจีนกวางตุ้งในฮ่องกงใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษมากกว่า ดังนั้น กลุ่มหญิงรุ่นใหม่มีความนิยมพูดภาษา กวางตุ้งทันสมัยที่ถูกใช้ในฮ่องกง เพื่อแสดงออกถึงความทันสมัยของตน จนอาจกล่าวได้ว่า การฟังเพลงของหญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในเจอะเล็น มีนัยของการบริโภคความทันสมัยและการเชื่อมพวกเขาที่อยู่ในประเทศเวียดนาม กับความเป็นจีนในรูปแบบที่ทันสมัยและแตกต่างไปจากรุ่นยายและแม่ของ พวกเขา

ข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การฟังเพลงจีนกวางตุ้งมิได้มีความหมายเพียงแต่เป็นความบันเทิงแบบจีนเท่านั้น แต่ยังถูกให้ความหมายใหม่ว่าเป็นช่องทางของการสร้างสำนึกความเป็นจีนและการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเล็น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมเวียดนามเพื่อเข้าสู่ยุคทันสมัย กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ต้องต่อรองและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นจีนของตน โดยร่วมชมและเฟลิดเฟลินไปกับการฟังเพลงกวางตุ้งของคนสามรุ่น คือ รุ่นยาย รุ่นแม่ และรุ่นลูกหลาน มีความแตกต่างกันในระดับของจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ และการย้อนกลับไปค้นหารากเหง้าความเป็นจีนของตน อัตลักษณ์ความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนรุ่นเก่าที่ซึมซับเอาวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเอาไว้อย่างเข้มข้น มีความแตกต่างจากสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งรุ่นใหม่ในเจอะเล็นในปัจจุบัน ซึ่งมีแนวทางการสร้างจิตสำนึกความเป็นจีน โดยผูกโยงเข้ากับความทันสมัยแบบสังคมเมืองของคนกวางตุ้งในฮ่องกง

การเชื่อมโยงกับการต่อรองทางอัตลักษณ์ของสตรีสองรุ่น

ภายใต้การนิยามความหมายของการต่อรองอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของ อภิญา เฟื่องฟูสกุล ที่กล่าวว่า “กระบวนการต่อรองทางวัฒนธรรม หมายถึงกระบวนการต่อรองเพื่อที่จะสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับวัฒนธรรมของกลุ่มตนเองได้ มีโอกาสในการแสดงตัวตน มีพื้นที่ทางสังคมเพื่อสามารถดำรงวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ได้” (Fuengfusakul, 2003) ซึ่งจะเป็นแนวทางในการศึกษาคั้งนี้ ผลการศึกษา

พบว่า กลุ่มสตรีจีนกว้างต้งในเจาะเลนได้รวมตัวในพื้นที่การแสดงจิวกว้างต้งเพื่อที่จะสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับวัฒนธรรมจีนของกลุ่มตนเองและแสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีนของพวกเขา ตลอดจนดำรงวัฒนธรรมจีนของตนเอง

จากการเข้าไปศึกษาในชุมชนจีนกว้างต้งในแขวงที่ 7 เขต 5 นครโฮจิมินห์พบว่า การรวมกลุ่มที่สำคัญและน่าสนใจของผู้หญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งในบริเวณนี้ได้แก่ การรวมกลุ่มในการจัดการแสดงร้องเพลงกว้างต้งในเขต 5 แท้ที่จริงแล้ว นอกเหนือจากองค์กรประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในเจาะเลน อาทิ สมาคมชาวจีนกว้างต้ง สมาคมชาวจีนฮกเกี้ยน ฯลฯ ซึ่งสังกัดคณะกรรมการดูแลเรื่องชาวเวียดนามเชื้อสายจีน และเป็นการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการตามกฎหมายระเบียบของรัฐ โดยมีการจัดทะเบียนและการเลือกตั้งคณะกรรมการ อีกทั้งยังคงครอบงำโดยอำนาจของแนวความคิดชายเป็นใหญ่ โดยผู้ชายมีหน้าที่หลักและผู้หญิงทำหน้าที่ของผู้ช่วยดูแลเรื่องที่ไม่สำคัญมากนักในองค์กร จึงทำให้การเข้าร่วมในการแสดงร้องเพลงกว้างต้งกลายเป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการและดึงดูดผู้หญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกันหลายเป็นจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้น การรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการในรูปแบบนี้ มิได้ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความผูกพันกันตามกฎหมายแต่เป็นการรวมกลุ่มในการสร้างค่านิยมร่วมอย่างไม่เป็นทางการ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงร้องเพลงกว้างต้งในเขต 5 นับว่าเป็นพื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในกลุ่ม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่พบปะแลกเปลี่ยนและพิทักษ์รักษาค่านิยมดั้งเดิมแบบจีน ตลอดจนสร้างตัวตนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ดังนั้น การแสดงร้องเพลงกว้างต้งจึงถูกให้นิยามความหมายใหม่ ซึ่งเปลี่ยนจากพื้นที่ของการผลิตเพลงมาเป็นพื้นที่อัตลักษณ์ของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งในเจาะเลน

จากการติดตามกลุ่มผู้หญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งไปชมการแสดงร้องเพลงจิวกว้างต้งประจำเดือน “เพลงในวันเพ็ญ” ซึ่งนักแสดงและผู้เข้าชมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและหญิงวัยกลางคน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนด้วยกันในการแสดงดังกล่าว ถูกยึดโยงไว้ด้วยประเพณีความเชื่อ และวัฒนธรรมแบบจีนอยู่แล้ว อาทิ การพูดภาษาจีนกว้างต้ง การแต่งกาย

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันบนพื้นฐานความเป็นชาวเวียดนามเชื้อสายจีนด้วยกัน การปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวได้ส่งผลต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นจีนที่ค่อนข้างเข้มข้น

ภาษาจีนกวางตุ้งเป็นการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นจีนอย่างหนึ่ง ถึงแม้ว่ากลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีนตั้งหลักแหล่งในเจอะเลิ่นมาร่วมสามร้อยกว่า ปีแล้วก็ตาม การพูดภาษาจีนกวางตุ้งในครอบครัวและในชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำและสืบต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีน สำหรับภาษาจีนกวางตุ้งที่กลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งในเจอะเลิ่นใช้สื่อสารกันในพื้นที่การแสดง ร้องเพลงจีนกวางตุ้งนั้น สตรีเหล่านี้บอกว่าคล้ายกับภาษาจีนกวางตุ้งที่ถูกใช้ใน เกาะฮ่องกงของประเทศจีน แต่มีสำเนียงแตกต่างกันเล็กน้อยและใช้คำศัพท์เก่ากว่า ขณะที่ภาษาจีนกวางตุ้งใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษมากกว่า หลายครั้งที่ผู้เขียน ได้ยินชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งเหล่านี้สื่อสารกัน พบว่า มีการผสมผสานคำ ระหว่างภาษาจีนกวางตุ้งกับภาษาเวียดนาม การไปชมการแสดงร้องเพลงทำให้สตรี มีโอกาสพบปะกัน สื่อสารกันเป็นภาษาจีนกวางตุ้งและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทั้งด้านชีวิตและอาชีพแก่ผู้หญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกวางตุ้งที่ต้องใช้ภาษา เวียดนามเป็นส่วนมากในการทำงานในช่วงเวลากลางวันกับผู้คนต่างชาติพันธุ์

นางโขง ตู เกวียน อายุ 39 ปี ทำงานเป็นแม่ค้าที่ตลาดบิ่นห์ เดีย เล่าว่า “ปกติพี่ไปทำงานตอนเช้า กลับบ้านตอนเย็นๆ เวลาอยู่ที่ตลาดมากกว่าอยู่ที่บ้าน ที่ตลาดพูดภาษาเวียดนามกับลูกค้า กลับบ้านคุยกับพ่อแม่เป็น ภาษาจีนกวางตุ้ง แต่ไม่เยอะ มาชมการแสดงร้องเพลงกวางตุ้งแบบนี้ ก็เลยมีโอกาสพูดภาษาจีนกวางตุ้งมาก บางทีมาก็ไม่ได้ชมเลย มีแต่คุยกับ เพื่อนๆ” (Khong Tu Quyen, 2012)

คุณยายเอื่อง เอียน หงอก อายุ 73 ปี เล่าว่า “ยายมาชมจิวี่ที่นี้บ่อยๆ มาที่นี่รู้สึกสบายใจมาก เพราะสามารถได้ยิน พูด และคิดเป็นภาษาแม่ อยู่บ้านเฉยๆ ตอนกลางวัน ลูกหลานไปทำงานหมด แล้ว คุยกับใคร มาที่นี่หรือไม่ชมจิวี่ก็ไม่เป็นไร ได้พูดจีนกวางตุ้งกับ

ทุกคนก็ดีใจอยู่แล้ว บางที่ยายก็พาหลานสาวมาชมจี๊ด้วย น้องเขาอายุ 16 ปีแล้ว พูดภาษาจีนกวางตุ้งไม่ค่อยเป็น ให้เขามานี้ฝึกพูดภาษาจีนกวางตุ้งด้วย” (Duong Yen Ngoc, 2012)

ส่วนนางสาวเลื่อง เหียน เค อายุ 27 ปี กำลังทำงานในบริษัทแห่งหนึ่งของจีนบอกกับผู้เขียนว่า

“ครั้งหนึ่งพาเพื่อนร่วมงานผู้ชายคนหนึ่งที่มาจากฮองกงมาชมการแสดงจี๊ เขาชอบมาก ต่อไปนั้น มีเวลาว่างเขาก็มา เขาบอกว่ามาคุยกับทุกคนเป็นภาษากวางตุ้ง เพื่อให้บรรเทาความคิดถึงบ้านลงไปบ้าง” (Luong Hien Khe, 2012)

จากคำพูดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว พบว่า พื้นที่การแสดงร้องเพลงกวางตุ้ง กลายมาเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมภาษาแม่ หรือภาษาจีนกวางตุ้ง ของกลุ่มหญิงสูงอายุ และกลุ่มหญิงวัยกลางคน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้หญิงเหล่านี้ได้ใช้พื้นที่การแสดงจี๊เป็นช่องทางในการต่อรองทางอัตลักษณ์ความเป็นจีนของตนผ่านการใช้ภาษาจีนกวางตุ้ง ซึ่งดูเหมือนว่ากำลังตกอยู่ในการเสียเปรียบภาษาเวียดนาม เนื่องจากต้องใช้ภาษาเวียดนามมากกว่าในการทำมาหากินและมีเวลาพูดคุยกันเป็นภาษาจีนกวางตุ้งที่บ้านไม่มากนักเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังพยายามช่วยต่อรองทางอัตลักษณ์ความเป็นจีนให้ลูกหลานรุ่นใหม่ท่ามกลางการครอบงำของภาษาเวียดนามเช่นเดียวกัน โดยดึงดูดหนุ่มสาวเชื้อสายจีนกวางตุ้งให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างที่ส่งเสริมการใช้ภาษาจีนกวางตุ้ง

นอกเหนือจากภาษาจีนกวางตุ้ง การแต่งกายด้วยชุดแบบจีนของนักแสดงและผู้เข้าชมการแสดงร้องเพลงกวางตุ้งก็เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีเหล่านี้ หากพิจารณาการแต่งกายโดยทั่วไปในชุมชนชาวจีนในอะละเล็น จะพบว่า มีความแตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างกันนั้นมิได้ถูกนำมาเสนอให้เห็นอย่างเด่นชัดในการแต่งกายในชีวิตประจำวันของกลุ่มสตรีเหล่านี้ หากแต่อัตลักษณ์ความเป็นจีนของพวกเขาปรากฏให้เห็นอย่างมีชีวิตชีวาในกิจกรรมรวมกลุ่มของกลุ่มประชาชนเหล่านี้

ประเด็นที่ผู้เขียนให้ความสนใจในการพิจารณาอัตลักษณ์ความเป็นจีน คือ การแต่งกายด้วยชุดกี่เพ้า ที่ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนทางดั่งเรียกตามสำเนียงภาษาพูดของพวกเขาว่า “เฉวี่ยนฉี” ขณะที่ชาวเวียดนามทั่วๆ ไปเรียกว่า “เฮ้า ลีเอินซำม” (áo suò'n xám) หรือในภาษาอังกฤษถูกเรียกว่า “cheong sam” จากการศึกษาเอกสาร พบว่า กี่เพ้าถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวจีน กี่เพ้าเป็นงานตัดเย็บที่รวมเอาศิลปะหลายแขนงไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นหัตถกรรมการปัก ลวดลาย ภาพดอกไม้และนกหรือภาพอื่นๆ ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจีน ชุดกี่เพ้าในปัจจุบันเป็นชุดที่ออกแบบไปตามแฟชั่นมากขึ้น แต่สีของชุดกี่เพ้าก็ยังคงเป็นสีแบบชุดกี่เพ้าโบราณ เช่น ชุดกี่เพ้าที่ใช้สีแดงสด สีเขียวสด และสีฟ้าสดตัดกับสีแดงและสีดำ นอกจากนี้ยังมีการนำผ้าหลายชนิดมาใช้ในการตัดเย็บและมีรูปแบบหลากหลายให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นชุดกี่เพ้าสั้น ชุดกี่เพ้ายาว หรือชุดกี่เพ้าที่ออกแบบตามฤดูกาลทั้งสี่ ได้แก่ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว

การแต่งกายด้วยชุดกี่เพ้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจ้อเจิ้น พบว่า ตั้งแต่มีการเปิดประเทศด้วยนโยบายโด่ยเม้ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่มุ่งเน้นการพิทักษ์รักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างในประเทศเวียดนาม ผู้หญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจ้อเจิ้นเริ่มที่จะตัดชุดกี่เพ้ามาสวมใส่กันมากขึ้น ก่อนหน้านั้นผู้หญิงเหล่านี้ไม่นิยมนำมาสวมใส่ ยกเว้นในพิธีแต่งงานหรือพิธีกรรมที่ศาลเจ้า ดังนั้น การแต่งกายแบบชุดกี่เพ้า จึงเป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไป จากการสัมภาษณ์กลุ่มหญิงวัยกลางคนที่ดูเหมือนว่านิยมสวมใส่ชุดกี่เพ้ามากที่สุดระหว่างสามกลุ่มหญิงชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจ้อเจิ้น ได้แก่ หญิงสูงอายุ หญิงวัยกลางคน และหญิงสาววัยรุ่น พบว่า เมื่อมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พิธีกรรมการไหว้ศาลเจ้า ตรุษจีน งานแต่งงาน ฯลฯ ชุดกี่เพ้าถูกนำมาสวมใส่ แต่ดูเหมือนว่าโอกาสแบบนี้มีได้มีมากนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวและผู้ขายมักจะทำหน้าที่หลักในการประกอบพิธีกรรมสำคัญๆ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันชุดกี่เพ้าของ

ผู้หญิงในอะเล่ินเป็นความนิยมส่วนบุคคลมากกว่า ซึ่งอาจจะนิยมนำมาสวมใส่เพื่อความสวยงาม จึงทำให้การเข้าร่วมการแสดงร้องเพลงกว้างต้งในเขต 5 ไม่ว่าจะในฐานะที่เป็นนักแสดง หรือเป็นผู้เข้าร่วมก็ตาม ได้ให้โอกาสกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้นำชุดที่เพ้ามาสวมใส่ เพื่อความสวยงามและแสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นจีนของตน

ผู้เขียนเคยติดตามหญิงวัยกลางคนบางคนไปชมการแสดง “การร้องด้วยกัน” (Hát với nhau) ที่จัดขึ้นในช่วงเย็นสัปดาห์ละสามวัน และเป็นการแสดงร่วมกันระหว่างนักร้องมืออาชีพที่มาจากสโมสรร้องเพลงกว้างต้งต่าง ในอะเล่ินกับนักร้องมือสมัครเล่นที่เป็นชาวบ้านของเขต 5 พบว่า ทั้งนักร้องมืออาชีพและนักร้องสมัครเล่นหญิงต่าง ๆ ก็นิยมสวมใส่ชุดที่เพ้าแพ้นักไปกับเครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ และต่างหู และแต่งหน้าสวยใสมาแสดงบนเวที นางเจียง เทียนฮวา อายุ 47 ปี บอกกับผู้เขียนว่า

“พี่ตัดชุดที่เพ้าหลายชุดแล้ว แต่ไม่มีโอกาสใส่เลย มาชมและร้องกับนักร้องแบบนี้ก็เลยมีโอกาสใส่ชุดที่เพ้า ใส่ชุดที่เพ้าก็รู้สึกว่าเป็นชาวจีนจริงๆ” (Truong Thien Hoa, 2012)

ส่วนนางเถียว หมี่ ลาน อายุ 38 ปี บอกกับผู้เขียนด้วยความภาคภูมิใจว่า “ใส่ชุดที่เพ้าเดินไปชมการแสดง ผู้เดินผ่านไปบอกว่า คนจีนสวยจังเลย รู้สึกดีใจมาก” (Thieu My Lan, 2012)

นางลา เหว เหมิน อายุ 41 ปี เล่าว่า “เพื่อนชาวต่างชาติบอกกับพี่ว่าพี่ใส่ชุดที่เพ้าสวย เป็นชาวจีน ทำไมไม่ใส่บ่อยๆ แต่ใส่ไปทำงานมันก็ไม่สะดวกเลย จึงใช้โอกาสแบบนี้ใส่ชุดที่เพ้า” (La Hue Maeun, 2012)

จากคำพูดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการแต่งกายด้วยชุดที่เพ้าในพื้นที่การแสดงร้องเพลงกว้างต้งในอะเล่ิน ไม่ใช่แค่การนำไปสวมใส่เพื่อความสวยงาม แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความหมายกับชุดแบบจีนว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างตัวตน การตอรองอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรี

ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเล็น เนื่องจากพวกเขามีโอกาสไม่มากนักในการสวมใส่ชุดแบบจีนและส่วนการแต่งกายในชีวิตประจำวัน หากดูอย่างผิวเผิน จะเห็นว่าไม่ได้มีความแตกต่างมากนักจากการแต่งกายของชาวเวียดนาม ทำให้เกิดความยุ่งยากในการจำแนกแยกแยะระหว่างชาวเวียดนามและชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเจอะเล็น นำไปสู่ความคลุมเครือทางอัตลักษณ์ความเป็นจีนในมิติการแต่งกายของผู้หญิงเหล่านี้ ดังนั้น พื้นที่การแสดงจึงดังกล่าวก็นับว่าเป็นช่องทางต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นจีนของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน โดยการสวมใส่ชุดที่เฝ้าเพื่อนำเสนอความเป็นจีนที่โดดเด่นของพวกเขา

อาจกล่าวได้ว่า พื้นที่การแสดงร้องเพลงกวางตุ้งมิได้เพียงแต่มีความหมายของการเป็นพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมแบบจีนเท่านั้น แต่ยังถูกให้ความหมายใหม่ว่าเป็นพื้นที่ของการรวมตัวนำเสนอและส่งเสริม ต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนทั้งรุ่นยายและรุ่นแม่ในเจอะเล็น ซึ่งดูเหมือนว่าสตรีเหล่านี้ก็ได้มีโอกาสมากในการแสดงตัวตนในกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน ซึ่งผู้ชายมีบทบาทหลัก อัตลักษณ์ความเป็นจีนนั้นถูกสะท้อนให้เห็นถึงอย่างชัดเจนในการใช้ภาษาจีนกวางตุ้งในการสื่อสารกันและการแต่งกายแบบจีนด้วยชุดที่เฝ้า

บทสรุป

ชาวเวียดนามเชื้อสายจีนได้ตั้งหลักแหล่งในเจอะเล็น นครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนามมานานและมีอิทธิพลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่อสังคมเวียดนาม ภายหลังจากที่ประเทศเวียดนามเข้าไปสู่ยุคปฏิรูปเศรษฐกิจหรือยุคโดยเม้ย เนื่องจากมีความตระหนักถึงบทบาทสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์จีนเหล่านี้ รัฐบาลเวียดนามจึงได้ออกนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และอัตลักษณ์ความเป็นจีนของประชาชนเหล่านี้ การส่งเสริมการแสดงศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมแบบจีนเป็นกิจกรรมที่ถูกให้ความสำคัญอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า การแสดงร้องเพลงกวางตุ้งเป็นกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นของกลุ่มชาวเวียดนามเชื้อสายจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเวียดนาม

เชื้อสายจีนกว้างต้งในเอะเลิ่น และเป็นความสำเร็จของการร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จีนกับรัฐบาลเวียดนามในการส่งเสริมค่านิยมดั้งเดิมแบบจีน ตลอดจนเป็นพื้นที่ทางสังคมของการรวมตัวสร้างสำนึกความเป็นจีน และการนำเสนอและต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน ซึ่งมีอำนาจและบทบาทน้อยกว่ากลุ่มผู้ชายชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในมิติการสร้างตัวตนผ่านกิจกรรมทางศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้การแสดงร้องเพลงกว้างต้งกลายเป็นพื้นที่ของการสร้างความหมาย และการสร้างตัวตนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีน และเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มชนเหล่านี้กับกลุ่มชนอื่นๆ ในสังคมเวียดนาม การใช้เวทีการแสดงร้องเพลงกว้างต้งดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ความเป็นจีนของกลุ่มสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนกว้างต้งในเอะเลิ่นได้เปลี่ยนแปลงไปตามความผันผวนทางสังคมในประเทศเวียดนาม แต่ยังคงมีความปริแยกกระหว่างความพยายามพิทักษ์รักษาวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมของตนและการนำเข้ามาผนวกอย่างกลมกลืนของวัฒนธรรมเวียดนาม ซึ่งทำให้กลุ่มสตรีเหล่านี้แตกต่างไปจากกลุ่มสตรีจีนในประเทศจีนและกลุ่มสตรีเวียดนามในเอะเลิ่น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจีน-เวียดนามในรูปแบบนี้ได้ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ที่แจ่มชัดของสตรีชาวเวียดนามเชื้อสายจีนในเอะเลิ่น

เอกสารอ้างอิง

- Bo Thong tin va Truyen thong. (2012). *Dien tich, Dan so va Mat do Dan so Nam 2011 Phan theo Dia phuong*. (In Vietnamese). [The Localities' Area, Population and Population Density of the Year 2011]. Ha Noi: Van ban cua Bo thong tin va Truyen thong.
- Chau Thi Hai. (2006). *Nguoi Hoa Viet Nam va Dong Nam A: Hinh anh hom qua va vi the hom nay*. (In Vietnamese). [The Chinese in Vietnam and Southeast Asia: The Image Yesterday and the Status Today]. Ha Noi: Nha xuất bản Khoa học Xã hội.

- Dang Cong san Viet Nam. (1989). ***Nghi quyet Dai hoi Dang toan quoc Dang Cong san Viet Nam.*** (In Vietnamese). [The Resolution of the National Congress of Communist Party of Vietnam]. Ha Noi: Nha xuất bản Su that.
- Dang Cong san Viet Nam. (1996). ***Chi thi 501/CT-TTg của Thủ tướng.*** (In Vietnamese). [The Directive Numbered 501/CT-TTg of Prime Minister]. Ha Noi: Nha xuất bản Su that.
- Duong Me Tuyet. (2012, April 26). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Duong Yen Ngoc. (2012, May 24). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Fuengfusakul, Apinya. (2003). ***Atta Lak.*** (In Thai) [Identity]. Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Ho Truong Viet Nam. (2011). ***Nhung gia tri dac sac của van hoa nguoi Hoa o Viet Nam.*** (In Vietnamese). [The Distinct Cultural Values of Chinese People in Vietnam]. Retrieved July 29, 2011, from <http://truongtoc.com/news/Ton-giao-tin-nguong-net-xua/Nhung-gia-tri-dac-sac-cua-van-hoa-nguoi-Hoa-o-Viet-Nam-221/#.UCddeaMfHIU>
- Khong Tu Quyen. (2012, May 14). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- La Hue Maeun. (2012, May 23). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Luong Hien Khe. (2012, May 22). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Ly Dieu Can. (2012, June 13). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.

- Ly Dieu Tam. (2012, June 13). **Interview**. Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Ly Kieu Nuong. (2012, May 14). **Interview**. Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Ly Tieu Mai. (2012, April 22). **Interview**. Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Nguyen Cam Thuy. (2000). ***Dinh cu cua nguoi Hoa tren dat Nam Bo (tu the ky XVII den nam 1945)***. (In Vietnamese). [The Settlement of the Chinese in South Vietnam (the 18th Century to 1945)]. Thanh pho Ho Chi Minh: Nha xuất bản Khoa học Xã hội.
- Thieu Hue Ni. (2012, May 14). **Interview**. Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Thieu My Lan. (2012, May 16). **Interview**. Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Thu vien Dien Tu. (1987). ***Chi thi trien khai thuc hien chi thi so 256-CT cua Chu tich HDBT ve cong tac doi voi nguoi Hoa***. (In Vietnamese). [The Directive on the Implementation of the Minister Board's Directive Numbered 256-CT on the Ethnic Chinese Group]. Retrieved February 20, 1987, from <http://thuvienphapluat.vn/archive/Chi-thi-06-CT-UB-thuc-hien-Chi-thi-256-CT-cong-tac-nguoi-Hoa-vb99004.aspx>
- Tran Hong Lien. (2007). ***Gop phan tim hieu van hoa nguoi Hoa o thanh pho Ho Chi Minh***. (In Vietnamese). [Contribution to More Understanding about the Culture of Chinese People in Ho Chi Minh City]. Thanh pho Ho Chi Minh: Nha xuất bản Khoa học Xã hội.

- Trieu My Ky. (2012, May 19). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Truong Hue Muoi. (2012, April 19). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- Truong Thien Hoa. (2012, May 23). **Interview.** Citizen. Ward 7, District 5. Ho Chi Minh City.
- VTV9, Dai Truyen hinh Viet Nam. (2012). **Sai Gon - Tp. Ho Chi Minh xua va nay: He thong hanh chinh Sai Gon xua.** (In Vietnamese). [Saigon - Ho Chi Minh City in the Past and at Present: The Administration System of Saigon in the Past]. Trang web cua VTV9, Dai truyen hinh Viet Nam. Retrieved September 21, 2012, from: <http://www.vtv9.com.vn/news/topic/6092/si-gn-tp.-h-ch-minh-xa-v-nay-h-thng-hnh-chnh-si-gn-xa.vtv9>
- Vuong Hong Sen. (1991). **Sai Gon Nam Xua.** (In Vietnamese). [Saigon in the Past]. Thanh pho Ho Chi Minh: Nha xuất bản thanh pho Ho Chi Minh.
- Vy Xuan Hoa. (2008). **Chinh sach Dan toc cua Dang, Nha nuoc trong Viec Dam bao QUYEN cua cac Dan toc Thieu so Viet Nam.** (In Vietnamese). [The Party and the Government's Ethnic Policies for Ensuring Rights of Vietnam's Ethnic Groups]. Ha Noi: Vu Chinh sach Dan toc, Uy ban Dan toc Viet Nam.